

Zajęcia rewalidacyjne

**Usprawnienie procesów
motoryczno-poznawczych**

Spis treści

Wstęp	5
Rozdział 1. Scenariusze dla dzieci niepełnosprawnych na etapie wychowania przedszkolnego	12
Scenariusz 1: Budujemy dom – usprawnianie analizy i syntezy wzrokowej	12
Scenariusz 2: Ulubione zwierzątka – usprawnianie manualne	16
Scenariusz 3: Moje zabawki – usprawnianie percepcji słuchowej	21
Rozdział 2. Scenariusze dla dzieci niepełnosprawnych na etapie edukacji wczesnoszkolnej oraz uczniów klas IV szkoły podstawowej	26
Scenariusz 1: Wakacyjne wspomnienia – ćwiczenia usprawniające koncentrację uwagi i spostrzegawczość	26
Scenariusz 2: Owocowe przyjęcie – usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej	31
Scenariusz 3: Nadchodzi jesień – usprawnianie percepcji słuchowej	35
Rozdział 3. Scenariusze dla niepełnosprawnych uczniów klas VI–VII szkoły podstawowej	40
Scenariusz 1: Mój czas wolny – usprawnianie analizy i syntezy wzrokowej	40
Scenariusz 2: Prawa, lewa, w przód i w tył – usprawnianie orientacji przestrzennej	44
Scenariusz 3: Ulubione sporty – usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej	49

Wstęp

Zajęcia rewalidacyjne organizowane są dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Są podstawową formą specjalistycznej pomocy dzieciom niepełnosprawnym mającym trudności w opanowaniu materiału nauczania oraz w nawiązywaniu kontaktów społecznych. Podstawowe cele rewalidacji zmagają do optymalnego rozwoju osób niepełnosprawnych i jak najpełniejszego przystosowania ich do życia społecznego w granicach indywidualnych możliwości jednostki. Zajęcia rewalidacyjne są integralną częścią edukacji dzieci niepełnosprawnych. Wspomagają ich rozwój poprzez odpowiednio dobrane ćwiczenia. Wcześnie podjęte i konsekwentnie prowadzone oddziaływania rewalidacyjne są szansą dla niepełnosprawnego dziecka na lepsze, szczęśliwsze życie.

Cele rewalidacji indywidualnej:

- wspomaganie wszechstronnego rozwoju dziecka na miarę jego możliwości,
- usprawnianie najmniej zaburzonych funkcji psychofizycznych,
- wyrównywanie i kompensowanie dysharmonii rozwojowych, korygowanie zaburzonych funkcji,
- eliminowanie przyczyn lub przejawów zaburzeń uniemożliwiających optymalny rozwój niepełnosprawnego dziecka.

Rodzaje zajęć rewalidacyjnych

Rodzaj zajęć rewalidacyjnych musi wynikać ze wskazań zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. W zależności od rodzaju niepełnosprawności dziecka oraz zdiagnozowanych jego potrzeb. Mogą to być zajęcia:

- korekcyjne wad postawy,
- korygujące wady mowy,
- orientacji przestrzennej i poruszania się,
- nauki języka migowego lub innych alternatywnych metod komunikacji,
- inne, wynikające z indywidualnych programów rewalidacji, np.: usprawnianie procesów motoryczno-poznawczych, muzykoterapia, Biofeedback, terapia zajęciowa, usprawnianie technik szkolnych czy kinezyterapia.

Zajęcia rewalidacyjne mogą być prowadzone przez nauczycieli zajęć edukacyjnych posiadających odpowiednie przygotowanie specjalistyczne, a także przez szkolnych specjalistów (pedagog, psycholog, logopeda). Tak więc, zajęcia rewalidacyjne z uczniem, np. niepełnosprawnym intelektualnie powinien prowadzić oligofrenopedagog, z uczniem słabosłyszącym – surdopedagog lub surdologopeda, z uczniem słabo widzącym – tyflopadaog itd. Ważne jest, aby terapeuta nie kojarzył się dziecku z nauczycielem, a zajęcia z „normalną” lekcją. Nauczyciel-terapeuta nie egzekwuje wiadomości i ich nie ocenia „szkolnymi” stopniami, ale proponuje ciekawe zajęcia, zabawy, ćwiczenia i służy pomocą. Powinien zadbać o to, by sala (gabinet) nie przypominał wyglądem klasy.

Zasady pracy rewalidacyjnej z dzieckiem:

- Zasada zapewnienia bezpieczeństwa, życzliwości, akceptacji, tolerancji i zaufania ucznia do nauczyciela.
- Zasada indywidualizacji – maksymalna indywidualizacja pracy uwzględniająca możliwości dziecka.
- Zasada stopniowania trudności – dostosowanie do poziomu sprawności i umiejętności (przechodzi się od zadań prostych do bardziej złożonych).

Zajęcia rewalidacyjne Usprawnienie procesów motoryczno-poznawczych

- Zasada korekcji i kompensacji polegająca na tworzeniu mechanizmów kompensacyjnych, czyli zastępowaniu lub wspieraniu zaburzonej funkcji przez sprawną lub mniej zaburzoną (ćwiczenia powinny być układane tak, aby w ciągu zajęć były usprawniane wszystkie funkcje).
- Zasada kształtowania pozytywnej motywacji do nauki, kształtowania wiary we własne siły i umiejętności przez wyciężania trudności (krok po kroku).
- Zasada optymizmu pedagogicznego polegająca na wierze we własne możliwości dziecka, dostrzeganiu najdrobniejszych sukcesów, atmosferze sympatii, pozytywnym oddziaływaniu, przy maksymalnym wykorzystaniu naturalnego potencjału dziecka do usprawniania zaburzonych funkcji.

Respektowanie powyższych zasad umożliwi stworzenie sytuacji, w której dziecko i terapeuta będą partnerami dążącymi ku wspólnemu celowi.

Wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych

Rozporządzenie MEN z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania (Dz. U. z 2017 r., poz. 703) szczegółowo określa wymiar godzin rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych na danym etapie edukacyjnym.

Minimalny wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych wynosi:

Typ szkoły	Tygodniowo
<ul style="list-style-type: none"> • Szkoła Podstawowa (z wyjątkiem Szkoły Podstawowej Specjalnej dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym) 	<ul style="list-style-type: none"> • w oddziale specjalnym – 12 godzin na oddział • w oddziale ogólnodostępnym lub integracyjnym – po 2 godziny na ucznia
<ul style="list-style-type: none"> • Szkoła Podstawowa Specjalna dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym 	<ul style="list-style-type: none"> • 10 godzin na oddział • W przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, w tym uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, jeżeli jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym, uczęszczających do szkoły podstawowej ogólnodostępnej, oddziału integracyjnego w szkole podstawowej ogólnodostępnej lub szkoły podstawowej integracyjnej minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych, w każdym roku szkolnym, wynosi po 2 godziny na ucznia.
<ul style="list-style-type: none"> • Branżowa Szkoła 	<ul style="list-style-type: none"> • w oddziale specjalnym – 10 godzin na oddział • w oddziale ogólnodostępnym lub integracyjnym – po 2 godziny na ucznia
<ul style="list-style-type: none"> • Szkoła Specjalna Przystosowująca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym 	<ul style="list-style-type: none"> • 10 godzin na oddział
<ul style="list-style-type: none"> • Liceum ogólnokształcące 	<ul style="list-style-type: none"> • w oddziale specjalnym – 10 godzin na oddział • w oddziale ogólnodostępnym lub integracyjnym – po 2 godziny na ucznia
<ul style="list-style-type: none"> • W przypadku liceum ogólnokształcącego z oddziałami dwujęzycznymi, w którym jest prowadzone kształcenie w klasie wstępnej, w rocznym okresie nauczania w klasie wstępnej: • tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych wynosi po 2 godziny na ucznia 	
<ul style="list-style-type: none"> • Technikum 	<ul style="list-style-type: none"> • w oddziale specjalnym – 8 godzin na oddział • w oddziale ogólnodostępnym lub integracyjnym po 2 godziny na ucznia¹

Indywidualny program zajęć rewalidacyjnych

Osoby, które chcą podjąć odpowiedzialną i przynoszącą zamierzone efekty pracę rewalidacyjną muszą na wstępie zapoznać się z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego dziecka. Na jego podstawie określić słabe i mocne strony ucznia, pozyskać informacje od rodziców i nauczycieli (jeśli nie jest to nowy uczeń w szkole), a także prowadzić własną obserwację dziecka. Dopiero wszystkie pozyskane informacje pomogą terapeutce określić stopień głębokości deficytów rozwojowych oraz trudności dziecka, niezaburzone funkcje oraz, co jest również istotne w procesie rewalidacji, cechy osobowości i jego potencjalne możliwości. Mając taką wiedzę o dziecku terapeuta może przystąpić do konstruowania indywidualnego programu zajęć rewalidacyjnych. Indywidualny program zajęć rewalidacyjnych powinien zawierać następujące punkty:

- imię i nazwisko ucznia,
- data urodzenia,
- klasa,
- program opracowano na podstawie: *(orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego nr..., wywiadu z rodzicami, nauczycielami itd.),*
- czas realizacji programu,
- założenia programu,
- cele główne,
- cele szczegółowe, wynikające z zaleceń Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
- zasady pracy rewalidacyjnej z dzieckiem,
- metody zalecane podczas realizacji powyższego programu,
- wskazówki do pracy,
- ewaluacja programu,
- obszary oddziaływań rewalidacyjnych (przykład – ZAŁĄCZNIK NR 1).

Starannie przygotowany i przemyślany program stanowi podstawę do przygotowania miesięcznych czy semestralnych planów rewalidacji indywidualnej. Obszary oddziaływań rewalidacyjnych zawarte w programie stanowią będą konkretne elementy składowe planów, a także ułatwią formułowanie tematów w dzienniku zajęć rewalidacyjnych. Plan rewalidacji powinien być modyfikowany w zależności od potrzeb z równoczesnym uwzględnieniem poczynionych przez dziecko postępów.